

УДК 631.15:338.1

Шульський М.Г., д.е.н, професор[©]*Львівський національний університет ветеринарної медицини
та біотехнологій імені С.З. Гжицького***АГРАРНЕ ВИРОБНИЦТВО ЛЬВІВЩИНИ В ЗАГАЛЬНИХ ПОКАЗНИКАХ
РОЗВИТКУ АПК УКРАЇНИ**

У статті проведено дослідження стану аграрного виробництва Львівської області протягом 2000-2009 рр. і порівняно показники з показниками розвитку в Україні. На основі одержаних результатів визначено частку сільськогосподарського виробництва Львівщини за загальними показниками його розвитку в Україні.

Ключові слова: сільське господарство, земельні угіддя, валова продукція, виробництво, рослинництво, тваринництво.

Постановка проблеми. В сучасних умовах АПК для нарощення темпів відродження і стабілізації аграрного виробництва важливим є деталізоване дослідження потенційних можливостей розвитку кожного регіону держави у веденні сільськогосподарських галузей. Отже, суть проблеми полягає в тому, щоб кожна територіальна складова АПК робила найбільший внесок у його розвиток. Саме це є одним із важливих напрямків подальшого результативного ведення агропромислового виробництва.

Аналіз останніх досліджень. Дослідження показників розвитку аграрного виробництва як на регіональному (Львівська область), так і державному (Україна) рівнях проводила ціла плеяда відомих економістів-аграрників. Помітне місце серед цих дослідників займають праці вчених: В.Г. Андрійчука, П.Т. Саблука, С.І. Демяненка, В.Я. Месель-Веселяка, В.В. Юрчишина, Р.І. Михасюка, П.С. Березівського, В.Г. Черевка та інших.

Однак, у сьогоденних умовах важливо не тільки досліджувати стан розвитку сільськогосподарського виробництва в тій чи іншій області чи у загальному в державі, але і визначати, скажімо, питому вагу кожної області у загальнодержавному аграрному виробництві. Ці проблеми є важливі, актуальні, проте недостатньо вивчені.

Мета статті. Провести дослідження питомої ваги Львівщини в загальних показниках розвитку аграрного виробництва України і на основі цього провести відповідні узагальнення.

Виклад основного матеріалу. Основою ведення аграрного виробництва є земля. Та частка її, яка безпосередньо використовується в сільському господарстві, прийнято називати сільськогосподарським угіддями. Найбільш продуктивною складовою серед цих угідь є рілля. Оцінка використання земельних угідь в сільському господарстві проводиться за різними показниками,

[©] Шульський М.Г., 2011

важливими серед яких є обсяги виробництва продукції. При цьому важливо аналізувати не тільки показники виробництва загальних об'ємів продукції, але і в розрізі основних галузей сільського господарства – рослинництва і тваринництва.

Саме із цих показників ми почнемо виклад основного матеріалу. При цьому зауважимо, що цифрову інформацію буде представлено в одній одиниці виміру - у відсотках, а це, на наше переконання, найбільш повно буде відображати суть даного дослідження. Адже, саме питома вага того чи іншого ресурсу чи одержана продукція в результаті його використання в загальних показниках розвитку аграрного виробництва дозволяє найбільш повно відобразити місце і вклад тієї чи іншої області у сфери сільськогосподарського виробництва на рівні держави.

У таблиці 1 представлено співвідношення сільськогосподарських угідь і виробництва продукції сільського господарства як у загальних обсягах, так і в розрізі основних галузей – рослинництва і тваринництва Львівської області.

Таблиця 1

Питома вага Львівської області у загальних показниках земельних угідь і валовій аграрній продукції, %*

Показники	2000 р.	2003 р.	2005 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2009 р. «+», «-» до 2000 р., %
Сільськогосподарські угіддя у тому числі	2,9	2,9	2,8	2,8	2,8	2,8	-0,1
рілля	2,4	2,4	2,4	2,3	2,3	2,3	-0,1
Валова аграрна продукція – всього	4,9	5,0	4,2	4,8	4,1	4,3	-0,6
у тому числі:							
рослинництва	4,2	4,5	3,4	4,3	3,4	3,7	-0,6
тваринництва	5,9	5,7	5,5	5,5	5,4	5,1	-0,6

* Примітка - тут і надалі використано матеріали статистичного збірника [5].

Показники питомої ваги земельних угідь і продукції сільського господарства Львівщини в аграрному виробництві України відображають деякі закономірності і тенденції розвитку, а саме:

– сільськогосподарські угіддя, у тому числі рілля, займають незначний відсоток до загальнодержавних площ цих угідь (сільськогосподарські угіддя в межах 2,9 – 2,8%, у тому числі рілля - 2,4- 2,3%). При цьому, слід зауважити, що коли порівнювати, як у натурі зменшуються ці угіддя в Україні взагалі і у Львівській області зокрема, то тенденції мають дещо інші закономірності. Так, зокрема, коли в Україні за досліджуваний період площі сільськогосподарських угідь зменшились на 4,6 %, то у Львівщині на 8,7 %, тобто майже у рази;

- найбільша питома вага виробленої продукції у Львівській області у загальних обсягах її виробництва в Україні становила у 2000р. і 2003р. відповідно, у %: 4,9 і 5,0 і найменше у 2008 р. – 4,3. Отже, виробляється продукції у Львівській області у структурі її в Україні значно більше, ніж питома вага земельних угідь у загальнодержавних обмірах;

- щодо виробництва продукції в розрізі окремих галузей. У цьому порівнянні продукція рослинництва займає значно меншу, а продукція тваринництва значно більшу питому вагу їх виробництва в цілому по Україні.

Таблиця 2

Питома вага посівних площ і валових зборів сільськогосподарських культур у Львівській області в загальних показниках в Україні, %

Показники	2000 р.	2003 р.	2005 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2009р. «+»,«-» до 2000р., %
Площі посівів – всього у тому числі:	2,6	2,4	2,2	2,0	2,0	2,0	-0,6
зернові культури	2,0	2,0	1,8	1,6	1,8	1,7	-0,3
цукрові буряки	3,0	3,0	3,4	2,7	4,2	2,8	-0,2
льон-довгунець	12,7	8,3	6,7	3,9	7,7	14,0	+1,3
картопля	6,5	6,5	6,6	6,5	6,5	6,8	+0,3
овочі	3,7	4,3	4,4	4,6	4,8	5,0	+1,3
кормові культури	3,8	3,8	4,1	4,2	4,2	4,2	+0,4
Валовий збір сільськогосподарських культур:							
зерно	2,0	2,9	1,6	2,1	1,6	1,8	-0,2
цукрові буряки	3,0	3,2	2,8	2,9	4,3	3,1	+0,1
волокно льону - довгунця	12,8	12,4	6,1	2,6	2,5	5,6	-7,2
картопля	7,6	7,9	6,7	8,0	7,0	7,7	+0,1
овочі	4,6	5,0	5,2	6,3	5,3	4,9	+0,3
кормові коренеплоди і цукрові буряків на годівлю худоби	9,2	7,3	8,1	7,6	6,7	6,8	-2,4

Так, зокрема, частка рослинницької продукції, що вироблена всіма категоріями господарств Львівщини, у структурі її загальних обсягах у державі становить за досліджуваний період у межах 3,4 – 4,5%, а тваринницької – значно більше – 5,1 і 5,9%. Таким чином, питома вага виробництва продукції сільського господарства всіма категоріями господарств Львівщини значно перевищує питому вагу земельних угідь в їх структурі у цілому в Україні. При цьому, продукція тваринництва займає більшу питому вагу, ніж рослинницька.

Не менш важливе значення для характеристики розвитку аграрного виробництва на регіональному рівні на фоні держави є визначення у більш деталізованих формах цих показників в окремих галузях і їх складових, що є основою виробництва їхньої продукції. В основі одержання основних видів продукції рослинництва є, як відомо, посівні площі сільськогосподарських культур. Питома вага цих показників Львівської області в загальних їх обчисленнях у цілому в Україні представлена у таблиці 2.

Наведена інформація щодо розвитку рослинництва у Львівській області у співвідношеннях із загальнодержавними показниками дозволяє констатувати наступне;

- посівні площі сільськогосподарських культур складають в межах 2,0 – 2,6 % від загальних їх площ в Україні. При цьому, площі посіву зернових культур становлять дещо менші показники (в межах 1,6 - 2,0%). Така сама тенденція спостерігається і у валових зборах зерна;

- щодо технічних культур, то закономірності тут дещо відмінні. Питома вага площ посівів і валові збори продукції тут значно вищі, ніж у культур зернової групи. Одночасно спостерігається значна строкатість при вирощуванні льону - довгунцю (питома вага посівних площ цієї культури коливається в межах 3,9 – 14,0%, а валовий збір льону – волокна – 2,5 - 12,8%);

- посівні площі картоплі і овочів, а також їх валовий збір характеризуються більш-менш стабільними показниками. Такі саме тенденції є характерними і для вирощування кормових культур.

Отже, результати цих досліджень вказують на те, що Львівщина зберегла провідні позиції щодо вирощування основних сільськогосподарських культур. Одночасно зауважимо, що для культур зернової групи тут менш сприятливі природні умови, ніж, скажімо, у степових областях України. Із-за цих обставин тут значно нижчі показники питомої ваги посівних площ і валових зборів зерна у структурі загальнодержавних їх обчисленнях.

Виробництво продукції тваринництва забезпечується, насамперед, наявністю відповідних видів тварин. У Львівській області є сприятливі природні умови для ведення різних тваринницьких галузей, які і використовуються виробниками аграрного сектору економіки при виробництві продукції тваринного походження. Дані таблиці 3 дають змогу прослідкувати, як змінювалися показники питомої ваги чисельності поголів'я тварин та виробництво продукції тваринництва господарюючими агроформуваннями Львівської області у їх структурі в цілому по Україні. При цьому характерною особливістю цих показників є те, що:

- чисельність худоби і птиці, що знаходиться у всіх категоріях господарств Львівщини, у структурі їх наявності в цілому в Україні є більш-менш стабільною за досліджуваний період. Однак, у 2009 р. не досягнуто рівня 2000р. із всіх видів тварин, за виключенням поголів'я свиней;

- щодо виробництва окремих видів тваринницької продукції, то тут спостерігається строкатість показників. Так, зокрема, виробництво молока у 2000 р. господарствами Львівщини становило 8,2 % від загальнодержавного

обсягу його виробництва, а в 2009 р. знизилось до 5,9 %, а м'яса, навпаки, збільшилось з 4,0% у 2000р. до 5,7% у 2009 р.

Таблиця 3

Питома вага чисельності тварин та виробництва продукції тваринництва у Львівській області в загальних показниках по Україні, %

Показники	2000 р.	2003 р.	2005 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2009р. «+»,«-» до 2000р. у %
Чисельність худоби і птиці на кінець року							
Велика рогата худоба – всього у тому числі	6,0	5,9	5,6	5,8	5,9	5,9	-0,1
корови	6,8	6,7	6,5	6,2	6,2	6,3	-0,5
Свині	3,4	3,6	3,3	3,6	4,0	4,0	+0,6
Вівці	0,9	0,7	0,6	0,5	0,5	0,5	-0,4
Кози	2,8	2,4	2,4	2,5	2,5	2,7	-0,1
Птиця	5,1	4,6	4,4	4,3	4,5	4,3	-0,8
Виробництво тваринницької продукції							
М'ясо (реалізація худоби та птиці на забій) у живій вазі	4,0	4,8	5,2	5,2	5,7	5,7	+1,7
Молоко	8,2	7,3	6,8	6,6	6,2	5,9	-2,3
Яйця	5,3	4,5	4,2	3,8	3,7	3,6	-1,7
Вовна	0,6	0,6	0,4	0,3	0,4	0,3	-0,3

Отже, у розвитку тваринницьких галузей в Львівській області сформувались дві тенденції – стабільність щодо показників наявного поголів'я тварин, з одного боку, та строкатість при виробництві продукції, з іншого.

Висновки. Львівська область за розвитком аграрного виробництва належить до тих областей України, в яких питома вага виробництва продукції сільського господарства в структурі її загальнодержавного обсягу значно перевищує показники питомої ваги земельних угідь в загальних площах у державі. Тобто, сільське господарство характеризується інтенсивним характером розвитку. Одночасно відмітимо, що у досліджуваній області допущені значні зниження обсягів виробництва льону-довгунцю, молока, продукції птахівництва, не вдалось стабілізувати виробництво цукрових буряків, продукції кормових культур, вовни. Отже, саме на ці галузі слід звернути особливу увагу. В першу чергу це вимагає вкладення значних додаткових ресурсів. При цьому важливу роль тут повинна відігравати держава.

Література

1. Андрійчук В.Г. Ефективність діяльності аграрних підприємств / В.Г. Андрійчук. – К.: КНЕУ – 396 с.
2. Аграрна реформа в Україні /здобутки, проблеми і шляхи їх вирішення/ П.Т. Саблук, В.Я. Месель – Веселяк, М.М. Федоров / Економіка АПК. – 2009. - №12. – С.3-13.
3. Михасюк І. Аграрний сектор АПК: проблеми і шляхи вирішення / І. Михасюк, С. Майовець. – Львів: ЛНУ. 2009 – 123 с.
4. Саблук П.Т. Аграрна економіка і політика в Україні: підсумки минулого та погляду у майбутнє: наук.-поп. нариси: у 3 т. Т.2 Аграрна економіка в умовах демократичного державотворення / П.Т. Саблук. – К.: ІАЕ, 2001-484 с.
5. Статистичний щорічник Львівської області за 2010 р. / За ред. С.О. Матковського – Львів, 2011 – 368 с.
6. Юрчишин В.В. Деякі узагальнення і проблеми сучасної аграрної політики / В.В. Юрчишин / Економіка АПК. – 2007. - №4. – С. 3-12.
7. Юрчишин В.В. Аграрна політика в Україні на зламі політичних епох: історико – соціально економічні нариси: монографія / В.В. Юрчишин. – К.: Науково-виробниче підприємство: Наукова думка НАН України, 2009. – 366 с.

Summary**Shulskiy M.G.***Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies
named after S.Z. Gzhytskij***AN AGRARIAN PRODUCTION OF LVOV IS IN THE GENERAL INDEXES
OF DEVELOPMENT OF APK OF UKRAINE**

In the article research of the state of agrarian production of the Lviv area is conducted during 2000-2009rr. and the indexes of his development are confronted in Ukraine. On the basis of the got results certainly part of agricultural production of Lvov on the general indexes of his develo of Lviv on the general indexes of his development in Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 14.04.2011 р.